

Гузенко О. П.

*кандидат економічних наук, доцент
Донецький державний університет внутрішніх справ*

ОКРЕСЛЕННЯ ПРИНЦИПІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В ОСВІТІ У СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

З кожним роком в Україні активізуються питання впровадження принципів забезпечення гендерної рівності в освітянській сфері. Особливої актуальності та сучасності питання гендерної рівності набирає в умовах воєнного стану. Визнаючи важливість цього питання, український Уряд наприкінці 2022 року схвалив Стратегію впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та план з її реалізації[1].

Зазначений правовий документ дозволяє освітянам бачити межі своєї відповідальності у цих питаннях, а також мати практичні підказки щодо того, як саме досягати гендерної рівності. В Україні актуальність проблеми гендерної рівності в освіті посилюється також внаслідок динамічних процесів соціальних та культурних змін, що вказало на вибір напрямку дослідження.

У своїй праці І.О. Грицай [2, с. 454] звертає увагу на те, що «... принцип гендерної рівності слід розуміти як сукупність обумовлених конкретно-історичним суспільним розвитком базових ідей та положень, що об'єктивують правові цінності щодо встановлення гендерної справедливості в усіх сферах приватного, суспільного та державного життя і забезпечують розвиток правової держави й громадянського суспільства. Принцип гендерної рівності виступає як мета, яку необхідно враховувати у правотворчості і правозастосуванні».

Ми поділяємо думку науковця стосовно того, що смисловими складниками принципу гендерної рівності є свобода, справедливість, верховенство права та законність. Як показують дослідження, поняття гендеру в освітньому середовищі відноситься до вивчення та аналізу впливу гендерних ролей, стереотипів та відносин на освітній процес, а також до розробки та впровадження стратегій та підходів, спрямованих на забезпечення гендерної

рівності та недискримінації в освітньому середовищі. Явище гендеру в освітньому середовищі відіграє значну роль у формуванні гендерної свідомості та відносин між студентами та персоналом. Зокрема, законодавець у Стратегії [1] закріпив ряд принципів, котрі сприяють адаптації гендерної рівності в закладах освіти.

Отже, Стратегія ґрунтується на таких принципах:

змістових – дотримання демократичних цінностей і свобод, рівності, справедливості, демократії, верховенства права, егалітарності (рівності прав і можливостей), поваги до людської гідності, доступності, недискримінації;

функціональних – системність, інклюзивність та широке, активне і значуще залучення жінок і чоловіків та всіх заінтересованих сторін до реалізації цієї Стратегії, проведення моніторингу та оцінки прогресу її реалізації, відкритість і прозорість, інноваційність, інтерсекційність та врахування потреб різних груп залежно від можливих додаткових підстав для дискримінації;

організаційних – об'єктивність та обґрунтованість визначення проблем у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, проведення оцінки їх масштабу, відповідність міжнародним нормам та зобов'язанням.

Впровадження зазначених принципів залежить, перш за все, від вироблення спільного бачення між усіма зацікавленими сторонами, а саме учасниками освітнього процесу, урядом, громадськістю, широкою експертною спільнотою, міжнародними профільними організаціями, а також від активності учасників в питаннях формування середовища рівності, різноманіття та інклюзії.

Беззаперечним є той факт, що впровадження принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері освіти в Україні пов'язане з необхідністю подолати стереотипи за ознакою статі під час формування політики у сфері освіти. Нехтування відмінностями в умовах структурної нерівності призводить до невидимої дискримінації та неможливого розв'язання проблеми дискримінованих груп.

Водночас забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків повинно сприяти забезпеченню всім учасникам освітнього процесу в Україні рівних можливостей доступу до освіти і науки незалежно від їхньої статі або інших ознак.

Таким чином, враховуючи виклики та потреби сучасного суспільства, розвиток гендерного напрямку в закладах освіти України відіграє важливу роль у формуванні рівноправного та інклюзивного освітнього середовища. Успішна реалізація гендерної політики в освіті різного рівня сприятиме створенню нового покоління спеціалістів, здатних враховувати гендерні аспекти у своїй професійній діяльності та сприяти рівним можливостям для всіх членів суспільства. Ми вважаємо, навчальні заклади різного рівня мають стати новаторами в ініціюванні різних заходів і нововведень, які мають безпосереднє відношення до підтримки і розвитку гендерної рівності та простором розвитку гендерного виховання серед закладів освіти сектору безпеки і оборони України.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022-2024 роки з її реалізації: Розпорядження КМУ від 20 грудня 2022 р. № 1163-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-%D1%80#Text>.
2. Грицай І. О. Механізм забезпечення принципу гендерної рівності: теорія та практика: монографія. К.: «Хай-Тек Прес», 2018. 560 с.